

Regeringens proposition

1976/77: 22

om statsbidrag till hemspråksundervisning för invandrabarn m. m.

beslutad den 4 november 1976.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har upptagits i bifogade utdrag till regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

THORBJÖRN FÄLLDIN

BRITT MOGÅRD

Propositionens huvudsakliga innehåll

På grundval av riksdagens beslut med anledning av proposition om hemspråksundervisning för invandrabarn (prop. 1975/76: 118, UbU 1975/76: 33, rskr 1975/76: 391) framläggs förslag om bl. a. nytt statsbidrag till kommunerna för hemspråksträning i förskolan och för hemspråksundervisning i grundskolan och gymnasieskolan.

För hemspråksträning i förskolan för sexåringar föreslås statsbidrag till kommunerna utgå med ett schablonbelopp per deltagande barn och år. Beloppet har preliminärt fastställts till 1 900 kr. inkluderande bidrag till vissa arbetsgivareavgifter. Schablonbeloppet skall jämkas årligen med hänsyn till den genomsnittliga årliga löneutvecklingen.

För hemspråksundervisning i grundskolan och gymnasieskolan föreslås utgå ett schablonbelopp till kommunerna. Detta belopp beräknas som en kostnad för varje uttagen lärarveckotimme undervisningen omfattar. Därvid skall för grundskolan räknas 1,1 lärarveckotimmar per deltagande elev och läsår samt för gymnasieskolan 0,75 lärarveckotimmar per deltagande elev och läsår. Schablonbeloppet har preliminärt bestämts till 1 765 kr. per lärarveckotimme vartill kommer bidrag för sådana arbetsgivareavgifter som i dag ersätts ur bidragsanslagen för grundskola och gymnasieskola. Schablonbeloppet skall årligen jämkas med hänsyn till löneutvecklingen m. m.

Vissa övergångsbestämmelser föreslås, som medger en successiv anpassning för kommuner som enligt nuvarande regler erhåller högre bidrag än vad det nya statsbidraget medger. För det övervägande antalet kommuner innebär förslaget en betydande resursförstärkning.

I propositionen behandlas också vissa frågor rörande tjänster som hemspråklärare. Enligt riksdagen bör särskilda statligt reglerade tjänster som hemspråklärare vid kommunens skolväsende inrättas fr. o. m. den 1 juli 1977.

Slutligen anmäls en fråga om ändring i skollagen med anledning av riksdagens beslut om ändrad benämning för specialskolorna (UbU 1975/76: 9, SoU 1975/76: 10, rskr 1975/76: 13).

UTBILDNINGSDEPARERMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1976-11-04

Närvarande: statsministern Fälldin, ordförande, och statsråden Bohman, Romanus, Turesson, Gustavsson, Antonsson, Mogård, Olsson, Dahlgren, Åsling, Söder, Troedsson, Mundebo, Krönmark, Wikström, Johansson, Friggebo

Föredragande: statsrådet Mogård

Proposition om statsbidrag till hemspråksundervisning för invandrarbarn m m.

---

1 Inledning

Genom riksdagens beslut med anledning av proposition om hemspråksundervisning för invandrarbarn (prop. 1975/76: 118, UbU 1975/76: 33, rskr. 1975/76: 391) skall särskilda statligt reglerade tjänster som hemspråkslärare med anställning vid skolväsendet i kommun inrättas fr. o. m. budgetåret 1977/78 såsom extra eller extra ordinarie tjänster. Riksdagen gav härvid som sin mening till känna att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag om statsbidragssystem för hemspråksträning i förskolan och hemspråksundervisning inkl. studiehandledning på hemspråk i grundskola och gymnasieskola.

2 Gällande bestämmelser

Statsbidrag och undervisningsformer

Enligt bestämmelser om stödundervisning åt utländska barn i den obligatoriska skolan utgår statsbidrag för stödundervisning med högst sex veckotimmar per undervisningsgrupp för utländska eller statslösa elever samt för svenska barn som intagits från utländska skolor.

Skolöverstyrelsen har meddelat närmare föreskrifter om sådan stödundervisning. Enligt dessa har stödundervisning som mål att bereda eleverna bästa möjliga förutsättning för skolgång i svensk skola. Elever med olika modersmål bör undervisas gemensamt i svenska. Undervisningen bör ges av svensk lärare. Undervisningsgrupperna bör vara små (3—5 elever) och i möjligaste mån homogena med avseende på ålder och

färdighet i svenska. I kommuner med tillräckligt antal elever av här avsett slag kan det vara lämpligt att för undervisning i svenska inrätta en permanent språkklinik.

Stödundervisningen kan även innebära studier på modersmålet under ett par veckotimmar med handledning av lärare som behärskar elevens modersmål (studiehandledning på hemspråk) och med användande av studiemateriel på elevens modersmål, vilken godkänts av skolstyrelsen.

Undervisningsgrupperna kan vid denna undervisning vara större och åldersmässigt mer heterogena än vid stödundervisning i svenska.

Stödundervisning delas allmänt upp i två delar dels undervisning i svenska, dels studiehandledning. Varje invandrarelevs behov av stödundervisning bör med jämna mellanrum fastställas efter en allsidig bedömning, i synnerhet under elevens första tid i skolan.

För varje elev måste stödundervisningens omfattning fortlöpande omprövas. Studiehandledningen är därvid ett särskilt problem. I de allra flesta fall ges denna av hemspråklärare, som har förutsättningar att med användande av såväl svenska som hemspråk stödja eleven i dennes ämnesstudier. I de fall en nyinvandrad elev inte kan hänvisas till förberedelseklass, får denne nästan hela stödundervisningen som studiehandledning på hemspåket.

För de elever, som skolan bedömt vara i behov av stödundervisning är denna obligatorisk.

Lönekostnaderna för stödundervisningen täcks över grundskoleanslaget. Under budgetåret 1975/76 uppgick stödundervisningen i svenska till 29 232 lärarveckotimmar och studiehandledningen på hemspråk till 13 898 lärarveckotimmar. Lönekostnaderna för denna undervisning beräknas ligga kring 80 milj. kr. Därtill kommer bidrag för olika arbetsgivareavgifter som utgår enligt särskilda bestämmelser.

Resursen för stödundervisning i gymnasieskolan får användas både för stödundervisning i svenska och i andra ämnen samt för studiehandledning på hemspråk. För innevarande budgetår är 5 milj. kr. anslagna för detta ändamål. Medlen fördelas av skolöverstyrelsen på grundval av antalet elever i kommunerna som behöver detta stöd.

Hemspråksundervisning i grundskolan är frivillig. Undervisningen omfattar 2 veckotimmar och ersätter helt eller delvis undervisningen i annat ämne/andra ämnen. Den samordnas om möjligt mellan elever i olika årskurser. Lönekostnaderna för denna undervisning täcks av det allmänna driftbidraget till grundskolan. Det åligger den lokala skolläroverstyrelsen att svara för att invandrareleverna och deras föräldrar informeras såväl om betydelsen av som möjligheten att välja undervisning i hemspråket.

Skolstyrelsen kan enligt supplement till läroplanen medge att alla elever i grundskolan som kommer från hem där man talar ett annat språk än svenska får välja undervisning i hemspråket.

Detta innebär, att skolan måste slå fast, att eleven i hemmiljön har ett annat hemspråk än svenska. Den enda praktiska möjligheten att konstatera detta förhållande har för skolans del varit att anlita berörd hemspråkslärare. Den situationen har då inträffat, att hemspråkslärarna tvingats avgöra sitt eget tjänsteunderlag.

Försök med förberedelseklasser finns sedan några år främst på lågstadiet i kommuner med många invandrarelever. Den grundläggande läs- och skrivinlärningen ges i dessa klasser på hemspråket. Någon utvärdering av försöken föreligger ännu inte.

När en elev lämnat förberedelseklassen och övergått till sin svenska klass, ges s. k. fortsatt stödundervisning bestående av undervisning i svenska och studiehandledning. Omfattningen bestäms av resp. elevs färdighetsnivå i svenska. För att denna stödundervisning skall fungera krävs ett intimt samarbete mellan alla berörda lärare.

Undervisningen i hemspråk i gymnasieskolan regleras av skolförordningens 8 kap. 4 § fjärde stycket. I detta anges att elev med annat språk än svenska som modersmål kan byta ut undervisning i främmande språk mot undervisning i sitt modersmål. Skolöverstyrelsen har fastställt kursplaner för ett flertal invandrarspråk.

I den allmänna förskolan för sexåringar förekommer f. n. ingen regelmässig hemspråksträning. Enligt lagen om barnomsorg (1976: 381) skall även barn, som av fysiska, psykiska, sociala, språkliga eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling, anvisas plats i förskola tidigare än det år då barnet fyller sex år. Förskolan har därigenom bl. a. fått ett ansvar för invandrabarnens språkliga utveckling. Försöksverksamhet med hemspråksträning förekommer i ett antal kommuner. Socialstyrelsen har givit ut särskilda anvisningar om invandrabarn i förskolan, i dessa har hemspråksträningen en central plats. Denna träning integreras i den dagliga verksamheten i förskolan.

Personalfrågor

För stödundervisningen i grundskolan anlitas såväl svenska lärare som hemspråkslärare.

Med termen svenska lärare avses här de som innehar tjänst enligt skolförordningen (1971: 235, ändrad senast 1976: 682) som ordinarie, extra ordinarie eller extra lärare vid grundskolan eller gymnasieskolan. I skolförordningen regleras dels de arbetsuppgifter som är förenade med tjänsterna, dels de behörighetsvillkor eller krav på viss kompetens som tjänsteinnehavarna skall uppfylla.

Med termen hemspråkslärare avses här de tvåspråkiga personer, som

har anställts för att undervisa i och på minoritetsspråk samt för socialt kontaktarbete.

Hittills har stödundervisningen i svenska vanligtvis meddelats av svensk lärare. Endast i de fall då hemspråklärare har kvalificerade kunskaper i svenska, har svensklärningen anförtrotts sådan lärare. Det har då i flertalet fall gällt finska lärare med erfarenhet från hemlandet i att undervisa i svenska som främmande språk.

Svenska lärare inräknar ofta stödundervisningen i svenska i sin tjänst. I kommuner och rektorsområden med många invandrarelever och där tjänsteunderlaget är tillräckligt stort förekommer att svenska lärare har hela sin tjänstgöring i form av stödundervisning i svenska.

Det ankommer på den lärare som skall meddela stödundervisning i svenska, att samverka med hemspråklärare och övriga lärare.

För varje invandrarelev måste dessa lärare tillsammans analysera behovet av stödundervisning och framlägga ett individuellt studieprogram.

I skolförordningen finns inga regler om behörighet eller särskilda tjänster för lärare som undervisar invandrarelever eller elever med annat hemspråk än svenska. Den vanligaste anställningsformen för hemspråklärare är timläroanställning.

För lärare som undervisar finskspråkiga elever finns dock vissa bestämmelser, som meddelats genom Kungl. Maj:ts beslut den 17 juni 1970 om behörighet till extra och extra ordinarie folkskollärartjänst, i vilken ingår skyldighet att undervisa finskspråkiga elever. Löneförmånerna har fastställts genom beslut av statens avtalsverk 1970, 1973 och 1975. Lärare för finskspråkiga elever avses medverka i dels anpassnings- och stödundervisning för finska invandrarelever inom grundskolan, dels hemspråksundervisning i finska enligt läroplanen för grundskolan, dels elevvårdsarbete bland sådana elever. Enligt beslutet den 17 juni 1970 gäller följande behörighetskrav

- a) avlagd folkskolläroexamen i Finland
- b) erforderliga kunskaper i svenska språket
- c) anställning som lärare i Finland eller Sverige minst 392 dagar efter examen med minst halvtidsstjänstgöring under minst 314 dagar.

För den som uppfyller dessa villkor samt de för lärare gällande allmänna behörighetsvillkoren enligt 14 kap. 8 § skolförordningen gäller att han/hon kan få anställning som extra ordinarie lärare 2 i grundskolan i vilken ingår skyldighet att undervisa finskspråkiga elever. Inplacement i lönegrad resp. löneklass regleras genom nämnda beslut av statens avtalsverk. Dessa bestämmelser om behörighet, anställningsform och löneförmåner för finska folkskollärare innebär att dessa fått större trygghet i anställningen och bättre löneförhållanden än andra hemspråklärare.

I ett fåtal fall har även andra finska lärare än folkskollärare, som kommit till Sverige för att tjänstgöra vid grundskolan, fått samma förmåner som de finska folkskollärarna.

Regeringen har i ett antal fall också beviljat andra hemspråkslärare än finska lärare liknande löneförmåner.

Eftersom inga generella regler om anställning och behörighet för hemspråkslärare finns, saknas också bestämmelser om tillsättning och meritvärdering.

Liksom i grundskolan ges stödundervisningen i svenska i gymnasieskolan i allmänhet av svenska lärare, som kan räkna in undervisningen i sina tjänster. För dessa lärare finns inte några krav på utbildning i att undervisa i svenska som främmande språk.

Stödundervisning i andra ämnen, t. ex. engelska ges oftast också av svenska lärare.

Studiehandledning på hemspråket meddelas av hemspråkslärare. Rekryteringen har i allmänhet inriktats på de tvåspråkiga lärare, som tjänstgör i grundskolan. Anställningsformen är vanligtvis timplärraransättning.

I förskolan arbetar bl. a. förskollärare och barnskötare. De ingår i arbetslag med ansvar för verksamheten i förskolan.

Förskollärare och barnskötare har kommunalt reglerade anställningar med lön och övriga anställningsvillkor fastställda enligt kommunala avtal. Tjänst som förskollärare är förenad med rätt till semester eller ferier. Barnskötartjänsterna är förenade med rätt till semester. För att kunna förordnas som innehavare av kommunalt reglerad tjänst som förskollärare eller barnskötare krävs inte någon särskild utbildning, men som regel rekryteras personal till dessa tjänster bland dem som utbildats för resp. tjänst.

Beträffande utbildning av lärare som meddelar stödundervisning i svenska som främmande språk samt utbildning av hemspråkslärare kan följande anföras.

F. n. finns inga särskilda krav på utbildning i att undervisa i svenska som främmande språk. Under senare år har dock behovet av sådan utbildning och fortbildning blivit allmänt erkänt. Sådan utbildning ges numera dels inom grundutbildningen i tillvalskurser till klassläroutbildningen vid vissa lärarhögskolor, dels i form av fortbildningskurser. Dessutom finns kurser i svenska som främmande språk på högskolan.

I stort sett saknas även grundutbildning av hemspråkslärare. Försöksverksamhet med särskilda utbildning av klasslärare med finska som modersmål pågår dock sedan vårterminen 1975. Skolöverstyrelsen har nyligen avgett förslag om en reguljär utbildning för hemspråkslärare. Förslaget bereds f. n. inom utbildningsdepartementet.

Under innevarande budgetår pågår särskilda fortbildningskurser för sådana verksamma hemspråklärare som saknar lärarutbildning eller annan högre utbildning.

Fr. o. m. vårterminen 1977 startas en särskild förskolläro-utbildning för sökande med finska, grekiska, serbokroatiska eller turkiska som modersmål.

3 Riksdagens beslut angående hemspråksträning i förskolan och hemspråksundervisning i grundskolan och gymnasieskolan

På grundval av ett förslag från arbetsgruppen för fortsatt utredning om invandrarelevernas utbildningssituation (DsU 1975: 13) föreslogs i proposition (1975/76: 118) om hemspråksundervisning för invandrarbarn riktlinjer m. m. för hemspråksundervisningen i förskola, grundskola och gymnasieskola. Riksdagen anslöt sig till propositionens riktlinjer dock med den principiella ändringen att tjänsterna för lärare i hemspråk bör vara statligt löner reglerade tjänster som hemspråklärare med anställning vid skolväsendet i kommun (UbU 1975/76: 33, rskr. 1975/76: 391).

Riksdagens beslut anknyter till de riktlinjer för invandrar- och minoritetspolitiken som fastlades av 1975 års riksmöte (prop. 1975: 26, InU 1975: 6, rskr. 1975: 160). De övergripande målen för denna politik sammanfattas i orden jämlikhet, valfrihet och samverkan. Invandrarna och deras barn skall genom samhällets insatser ges reella förutsättningar att behålla och utveckla det egna språket, den egna kulturen och hålla kontakt med ursprungslandet. Utbildningspolitiskt betyder detta att vårt samhälle är skyldigt att aktivt främja och stimulera verklig tvåspråkighet hos invandrarbarnen och att erbjuda dem möjlighet att utveckla sitt hemspråk så att de behärskar det väl såväl känslomässigt som socialt och begreppsmässigt. Detta är avgörande för hela deras personlighetsutveckling.

Beteckningen hemspråk är vald för att markera inriktningen på undervisningen och kriteriet för rätten till denna undervisning. Det gäller träning/undervisning i det språk som utgör ett levande inslag i barnets hemmiljö i Sverige.

Syftet med hemspråksträning och hemspråksundervisning för invandrarbarnen är att vidmakthålla och utveckla kunskaperna i det språk som barnet använder i sin dagliga miljö. Därigenom främjas barnets känslomässiga och intellektuella utveckling. Barnet ges också möjlighet att leva sig in i och känna samhörighet med föräldrarnas/vårdnadshavarnas kulturella bakgrund.

Enligt riksdagens beslut vid 1975 års riksmöte skall deltagande i hemspråksundervisning vara frivilligt. Riksdagens ställningstagande vid

1975/76 års riksmöte innebär ingen ändring i detta avscende. I riksdagens beslut stryks under att det är en rättighet för de invandrabarn som behöver det att få delta i förskolans hemspråksträning och skolans hemspråksundervisning och att kommunen har skyldighet att erbjuda och anordna dessa stödåtgärder.

Kommun är dock inte skyldig att erbjuda hemspråksträning och hemspråksundervisning för grupp med färre antal barn och elever än fyra om stora svårigheter föreligger och lärare inte finns tillgänglig utan stora extra kostnader, t. ex. på grund av långa och tidsödande resor.

De invandrabarn som har rätt till hemspråksundervisning i grundskolan och gymnasieskolan skall, om skolan bedömer det nödvändigt, även ha rätt till studichandledning på hemspråket. Denna syftar både till att ge undervisning i olika ämnen på hemspråket och till att ytterligare stimulera utvecklingen av hemspråket.

Kommunerna är skyldiga att anordna stödundervisning i svenska för varje invandrarelev som är i behov därav för att kunna följa undervisningen i den egna klassen. Med invandrarelever menas här samma elevgrupper som har rätt till hemspråksundervisning. Reglerna för stödundervisning i svenska är även tillämpliga på infödda svenska elever som på grund av skolgång i utlandet har behov av sådan undervisning.

Kommunerna är skyldiga att genom information och uppsökande verksamhet nå alla berörda föräldrar/vårdnadshavare med erbjudande om hemspråksträning och hemspråksundervisning.

Kommunerna skall årligen inventera behovet av särskilda åtgärder för invandrabarnen. På grundval av denna inventering bör kommunerna upprätta ett handlingsprogram för hur man i förskola, grundskola och gymnasieskola skall kunna tillgodose varje enskilt barns behov av hemspråksträning resp. hemspråksundervisning.

I propositionen (1975/76: 118) dras vissa riktlinjer upp för hemspråksträningen i f ö r s k o l a n. I invandrantäta kommuner skall den kunna organiseras med t. ex. enspråkiga grupper i deltidförskolan och i daghemmen. I invandrarlesa kommuner skall integrering av hemspråksträningen under dagliga pass kunna göras i både deltidförskolan och daghemmen. Språkträning för invandrabarn är en integrerad del av förskolans arbetssätt, vilket i sin helhet syftar till att stödja den totala personlighetsutvecklingen. Socialstyrelsen har i uppdrag att i samråd med skolöverstyrelsen utforma riktlinjer för hemspråksträning i förskolan.

Kommunerna bör i samråd med de lokala invandrarorganisationerna, invandrarföräldrarna och invandrareleverna fritt kunna organisera hemspråksundervisningen i g r u n d s k o l a n på det sätt som bäst tillgodoser elevernas allsidiga utveckling och deras studiesituation. I nämnda proposition (s. 94—95) diskuteras nio modellförslag som invandrargruppen skisserat och möjligheterna att med utgångspunkt i dessa modeller

och därmed inom den sammanhållna klassens ram anordna speciella enspråkiga undervisningsgrupper.

Även för hemspråksundervisning och studiehandledning på hemspråket för elever i gymnasieskolan bör en flexibel organisation tillämpas.

Möjligheten att läsa hemspråk som alternativ till B- eller C-språk eller engelska kvarstår enligt nuvarande bestämmelser.

För att vidga rekryteringen av invandrarungdomar till gymnasieskolan skall korta introduktionskurser anordnas fr. o. m. vårterminen 1977 för de ungdomar som inte är förberedda att gå direkt in i det fasta studiet systemet. Regeringen har uppdragit åt skolöverstyrelsen att utforma ramtimplaner för och innehåll i introduktionskurser av växlande längd samt för kompletterande sommarkurser.

I fråga om lärartjänster för hemspråksundervisningen i grundskolan och gymnasieskolan innebär riksdagens tillkännagivande att särskilda statligt reglerade tjänster som hemspråkslärare bör inrättas fr. o. m. den 1 juli 1977 i kommunerna såsom extra eller extra ordinarie tjänster. Förutom att utföra vanligen förekommande läraruppgifter skall hemspråkslärarna liksom hittills även nära samarbeta med invandrarbarnens familjer och svara för socialt kontakttarbete. För egentligt kurativt arbete skall däremot skolans elevvårdande personal svara. Lärarna skall kunna användas på olika stadier.

Den tjänstetyp som skall vara förebild för tjänst som hemspråkslärare enligt riksdagen är de statligt reglerade lärartjänster vid skolväsendet i kommun som avses i förordningen (1975: 337) om tjänster som lärare vid skolväsendet i kommun. Tjänsterna avser inte anställning vid någon viss skolform i kommun utan kan användas flexibelt över skolformsgränserna. I tjänsterna får utöver undervisning i kommunens skolväsende ingå dels sådan undervisning som inte står under skolstyrelsens tillsyn, dels undervisning i annan kommun.

4 Föredraganden

Språkforskningen har visat att invandrarbarnen först måste grundlägga och vidareutveckla sina kunskaper i hemspråket, innan de kan tillgodogöra sig undervisning i ett nytt språk. Detta gäller särskilt för barn som byter språkmiljö och barn vars föräldrar har ett modersmål (hemspråk) som avsevärt skiljer sig från det som talas i landet i övrigt. Sker inte en ordentlig satsning på undervisning i barnets hemspråk, är risken för s. k. halvspråkighet mycket stor. Detta drabbar då inte bara själva språkutvecklingen utan kan också hämma barnets kulturella identitet. De invandrarbarn som har en svagt utvecklad språklig förmåga både i fråga om hemspråket och bosättningslandets språk löper senare stor risk att få en ekonomiskt och socialt svagare ställning än sina kamrater.

För en allsidig personlighetsutveckling är barnet beroende av kunskaper såväl i hemspråk som i svenska. Kan barnet inte tala och förstå föräldrarnas språk, uppstår lätt känslomässiga och sociala klyftor mellan föräldrar och barn. Genom aktiva insatser för att främja tvåspråkighet hos invandrabarnen förebygger man sådana konflikter. Får barnet tillfälle att väl stabilisera och utveckla sitt hemspråk innan det lär sig det svenska språket, kommer det senare att utveckla en tvåspråkighet som ger hemhörighet i två kulturer. Goda kunskaper i svenska är naturligtvis också nödvändiga för att undvika isolering i det svenska samhället.

Riksdagens beslut om hemspråksundervisning m. m. för invandrabarn (prop. 1975/76: 118, UbU 1975/76: 33, rskr. 1975/76: 391) är av stor betydelse för att skolan skall kunna ge alla invandrabarn goda förutsättningar att behålla och utveckla det egna språket och den egna kulturen samt möjligheter att hålla kontakt med ursprungslandet. Genom beslutet får kommunerna skyldighet att aktivt främja och stimulera tvåspråkighet hos invandrabarn och barn inom ursprungliga minoriteter i Sverige.

Rätt till hemspråksträning och hemspråksundervisning har enligt riksdagens beslut alla barn och ungdomar för vilka ett annat språk än svenska utgör ett levande inslag i deras hemmiljö. Normalt förutsätter detta att föräldrar/vårdnadshavare har ett annat språk än svenska som sitt modersmål och använder det språket i sitt umgänge med barnet. Denna rätt tillkommer också barn som tillhör en ursprunglig språklig minoritet i landet eller vars familj i en eller flera generationer har bott i landet, förutsatt att barnets språkliga miljö kräver detta. Motivet för att anordna hemspråksundervisning måste vara behovet hos eleven.

Den omständigheten att kommunerna i vissa fall inte är ovillkorligen tvungna att ordna hemspråksundervisning och hemspråksträning får inte medföra att kommunerna avstår från aktiva åtgärder för att erbjuda alla invandrabarn sådan undervisning eller träning.

Antalet invandrabarn som får hemspråksundervisning har ökat kraftigt de senaste åren. Från läsåret 1974/75 till läsåret 1975/76 har antalet invandrabarn som får sådan undervisning i grundskolan ökat från ca 18 500 till 23 700, dvs. 28 %. Ungefär var tredje invandrarelev i grundskolan får hemspråksundervisning.

Jag vill crinra om att de totala kostnaderna för hemspråksundervisningen uppgår till ca 80 milj. kr. för innevarande budgetår.

Enligt skolöverstyrelsens specialinformation om hemspråkslärare m. m. fanns det under vårterminen 1976 ca 1 600 hemspråkslärare i grundskolan och gymnasieskolan. Lärarnas tjänstgöringstid låg nästan helt på grundskolan och då företrädesvis på låg- och mellanstadiet. Den genomsnittliga tjänstgöringstiden var ca 18 lärarveckotimmar. Av den totala tjänstgöringstiden var 52 % hemspråksundervisning, 39 % studie-

handledning på hemspråk och 9 % icke schemalagd tid för socialt kontaktarbete.

Enligt utbildningsutskottets betänkandet bör statligt reglerade tjänster som hemspråkslärare med anställning vid skolväsendet i kommun inrättas fr. o. m. budgetåret 1977/78 såsom extra eller extra ordinarie tjänster. Förutom att utföra vanligen förekommande läraruppgifter skall hemspråkslärarna även ha nära samarbete med invandrarbarnens familjer och svara för socialt kontaktarbete. Lärarna skall kunna arbeta på olika stadier. I utbildningsutskottets betänkande (UbU 1975/76: 33) anförs också att *behörig* till tjänst för hemspråksundervisning bör bl. a. den vara som dels avlagt lågstadielärary eller mellanstadieläraryexamen eller genomgått utbildning som krävs för tjänst som lärare 16—18, dels har dokumenterade kunskaper i hemspråket. Även den som har avlagt förskolläraryexamen och som bedöms lämplig för arbetsuppgiften och har dokumenterade kunskaper i hemspråket bör enligt utskottet kunna vara behörig till nämnda tjänster. Enligt riksdagens beslut skall regeringen meddela närmare bestämmelser om behörighet.

Skolöverstyrelsen bör enligt utbildningsutskottet kunna förklara även annan än den som uppfyller behörighetsvillkoren behörig till tjänst, om särskilda skäl föreligger. Behörighetsförklaring får meddelas endast om sökanden inom eller utom landet har genomgått utbildning eller har haft tjänstgöring, som motsvarar vad som fordras för behörighet till ifrågavarande tjänst som lärare, eller om bristen i sökandens behörighet uppvägs av andra meriter.

Utbildningsutskottet underströk slutligen i denna fråga att det bör undersökas om behov föreligger av särskilda övergångsbestämmelser av innebörden att lärare som har lång erfarenhet på ifrågavarande undervisningsområde den 1 juli 1977 ges företräde till nyinrättad tjänst som lärare i hemspråk.

Jag avser senare, efter det att förhandlingar har förkommit med berörda personalorganisationer, föreslå regeringen att bestämmelser om hemspråkslärare utfärdas. Enligt utskottet bör hemspråkslärarna ha tjänst vid skolväsendet i kommunen och ej vid viss skolform. Detta kräver en särskild förordning vid sidan av skolförordningens bestämmelser. Enligt min mening torde syftet med särskilda tjänster för hemspråkslärare gå att förena med anställning i grundskola. Till sådan anställning kan nämligen knytas föreskrifter om tjänstgöring i andra skolformer. Därigenom nås enhetlighet och överskådlighet i förhållande till andra tillämpbara bestämmelser i skolförordningen.

Utskottet har påpekat att vissa samordningsfrågor bör lösas vad gäller tjänstgöring i förskola och grundskola. Jag avser att i annan ordning föreslå regeringen att bestämmelser utfärdas om att hemspråkslärare med anställning i förskola utan ansökningsförfarande kan erhålla tjänst

som hemspråkslärare i grundskolan. Jag avser vidare att ta upp överläggningar med Svenska kommunförbundet i syfte att hemspråkslärarna i grundskolan skall få motsvarande möjlighet till tjänst i förskolan.

I fråga om befordringsgrunder vid tillsättning av tjänst som hemspråkslärare i grundskolan och gymnasieskolan bör enligt utskottet skolförordningens bestämmelser om tillsättning av lärartjänst i huvudsak gälla. Dessa är emellertid utformade med utgångspunkt i att den sökande har svensk lärarutbildning. Enligt min mening kan dessa bestämmelser inte tillämpas i full utsträckning eftersom annan än den som har svensk lärarutbildning kan vara behörig till hemspråkslärartjänst. Andra än de i 17 kap. 29—31 §§ skolförordningen nämnda bestämmelserna måste därför fastställas för att möjliggöra urval av sökande till hemspråkslärartjänst mot bakgrund av de skilda erfarenheter de sökande har.

Jag vill i detta sammanhang något uppchälla mig vid den allmänna inriktningen för tillsättningsgrunderna för blivande hemspråkslärare. Den personliga lämpligheten för verksamheten och arbetsuppgifterna måste tillmätas stor vikt. För hemspråkslärare är den personliga lämpligheten av avgörande betydelse i kontakterna med invandrarbarnen, invandrarungdomen och deras familjer. Det är nödvändigt att hemspråkslärarna accepteras av och har goda kontakter bland invandrarna själva, eljest kan t. ex. syftet med den uppsökande verksamheten förfelas. Språkfärdigheten är vid sidan av den personliga lämpligheten av direkt betydelse för verksamheten. Kunskaper i och på minoritetsspråket och kunskaper i svenska måste därför värderas högt. Utbildningsbakgrunden är en annan faktor som måste vägas in i sammanhanget. Nu verksamma hemspråkslärare har högst olika utbildningsbakgrund. Flertalet har någon form av eftergymnasial utbildning, men endast 40 % av dessa har lärarutbildning. Andelen lärarutbildade skiljer sig markant mellan de olika språkgrupperna. Enligt min mening finns det inte skäl att ange någon viss utbildningsnivå som minimum. Tillsättningsmyndigheten måste i detta hänseende värdera varje sökandes utbildning för sig och därvid tillmäta denna den vikt som anses vara befogad med hänsyn till tjänstens art och inriktning. Annan yrkeserfarenhet eller erfarenhet från arbete med barn eller ungdom, som ger kunskaper vilka är väsentliga för arbetsuppgifterna, kan vara lika värdefulla och kan väga upp brister i sökandens utbildning.

På grundval av vad jag nu har anfört anser jag att de riktlinjer som bör ställas upp vid tillsättning av hemspråkslärare bör utgå från kunskaper i hemspråket, utbildning, personliga kvaliteter, erfarenheter och kunskaper från den verksamhet tjänsten avser. Det ankommer på regeringen att utfärda bestämmelser om förfarandet vid tillsättning av tjänst som hemspråkslärare.

Övergångsbestämmelser bör utfärdas med innebörden att sådan lärare, som hittills undervisat i hemspråk i grundskola och gymnasieskola

och som i övrigt bedöms ha sådana kunskaper att han eller hon är lämplig för denna uppgift, får företrädesrätt till nu nämnda tjänster.

Underlaget för inrättande av hemspråkslärartjänster får enligt utskottet bedömas av skolstyrelsen med utgångspunkt i det antal lärarveckotimmar i hemspråksundervisning som bedöms finnas i grundskolan och gymnasieskolan. Skolstyrelsen bör så långt möjligt sträva efter att ge lärare heltidstjänst. Detta är främst möjligt i invandrartäta kommuner. I många kommuner blir det inte möjligt att tillförsäkra lärarna ett så stort antal timmar att det ger underlag för hel tjänst. I sådana fall bör skolstyrelsen inrätta deltidstjänster.

En möjlighet att ge lärarna tillräckligt tjänsteunderlag är genom kommunal samverkan, vilket bl. a. föreslogs av invandrargruppen. Särskilda regler om ersättning vid sådan samverkan bör utfärdas. Den kommun där läraren har huvuddelen av sin tjänstgöring förlagd bör svara för anställningen av läraren. I den mån läraren i sin tjänstgöring har undervisning i annan kommun eller landstingskommun, skall denna till den kommun där läraren är anställd utbetala ersättning med belopp som motsvarar den tid tjänstgöringen omfattar.

Enligt utbildningsutskottets mening bör hemspråkslärartjänsterna vid skolväsendet i kommun vara statligt reglerade, dvs. att avlöningsförmåner och andra anställningsvillkor skall fastställas under medverkan av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer. Enligt 2 kap. 1 § lagen (1976: 600) om offentlig anställning, vilken träder i kraft den 1 januari 1977, och enligt lagen (1965: 576) om ställföreträdare för kommun vid vissa avtalsförhandlingar m. m. krävs härför ett särskilt beslut av riksdagen. Detta beslut bör avse samma anställningsvillkor m. m. som för övriga lärare med anställning i grundskolan.

Jag avser senare att uppdra åt statens avtalsverk att med berörda personalorganisationer förhandla om anställnings- och arbetsvillkor m. m. för tjänst som hemspråkslärare. I dessa lärares undervisningsskyldighet bör ingå visst icke schemalagt kontaktarbete.

En av utgångspunkterna för riksdagsbeslutet var att minoritetsspråken skulle vara med svenska likställda språk. Detta är enligt min mening en förutsättning för att hemspråksundervisningen skall få den betydelse som jag i det föregående understrukit att den måste ha. De som undervisar invandrabarnen måste ha en tillräcklig utbildning eller genom tidigare erfarenheter ha förvärvat motsvarande kunskaper för att kunna fullgöra sin uppgift. Skolöverstyrelsen har nyligen avlämnat ett förslag om en tvåårig grundutbildning för hemspråkslärare. Förslaget bereds f. n. inom utbildningsdepartementet. Jag avser att senare föreslå regeringen att förslag om utbildning av hemspråkslärare föreläggs riksdagen. Jag vill också erinra om de särskilda fortbildningskurser för redan verksamma hemspråkslärare som f. n. pågår.

Genom riksdagens ställningstagande i fråga om statligt reglerade tjäns-

ter måste nya överväganden göras beträffande de *statliga bidrag* som skall utgå till kommun för hemspråksträning i förskolan och för hemspråksundervisning inkl. studiehundledning på hemspråk i grundskolan och gymnasieskolan. Utbildningsutskottet anförde i denna fråga att ett riktmärke för det nya förslaget bör vara att kommun skall få statsbidrag till hemspråksundervisning och studiehundledning på hemspråk i grundskolan i ungefär samma omfattning som i dag.

Enligt nuvarande bestämmelser utgår statsbidrag för hemspråksundervisning och studiehundledning på hemspråk i grundskolan ur driftkostnadsanslaget för det allmänna skolväsendet. Statsbidrag för hemspråksundervisning utgår för högst två veckotimmar per elev. Statsbidrag för studiehundledning på hemspråk utgår i regel med två veckotimmar för grupp om tre till fem elever. Nuvarande statsbidragsbestämmelser är oklara och ger utrymme för olika tolkningar. Variationerna i uttagna lärarveckotimmar per elev som omfattas av hemspråksundervisning och studiehundledning är stora mellan kommunerna i landet. Således var för Stockholms län under läsåret 1974/75 genomsnittet uttagna lärarveckotimmar 0,7 per deltagande elev. Högsta statsbidragsuttaget beräknat i lärarveckotimmar hade Täby kommun med 1,25 lärarveckotimmar per deltagande elev medan Lidingö kommun, som låg lägst i länet, tog ut endast 0,4 lärarveckotimmar per deltagande elev. Skillnaderna i uttag var ännu större då det gällde studiehundledningen. Tyresö kommun tog ut 3,6 lärarveckotimmar per elev medan Sundbybergs kommun tog ut 0,4 lärarveckotimmar per deltagande elev. Genomsnittet i landet var under samma tid 0,56 lärarveckotimmar per deltagande elev i hemspråksundervisning och 1,4 lärarveckotimmar per deltagande elev i studiehundledning på hemspråk.

Enligt min mening är det otillfredsställande att statsbidragsbestämmelserna medger tolkningar, som leder till så starkt skiftande uttag av statsbidrag. Vid konstruktionen av ett nytt statsbidrag bör man så långt möjligt eftersträva regler som undanröjer sådana effekter.

Ett statsbidragssystem bör vara enkelt och administrativt lätthanterligt så att det inte ger utrymme för skilda tolkningar om vad bidragsreglerna innebär. Både för staten och kommunerna bör det vara av intresse att bidragsreglerna är överskådliga och att bidragsnivån kan beräknas efter entydiga regler. När det gäller bidrag för undervisning bör man dessutom sträva efter en kommunal frihet i medlens användning inom ramen för de ändamål de är avsedda för. I detta fall bör bidraget ge möjlighet att välja en sådan organisation för undervisningen att en kommun kan skifta insatserna från ett läsår till ett annat, exempelvis mellan förberedelseklasser och mer individuella insatser i form av studiehundledning. Bidraget bör på så sätt stimulera kommunerna att planera sina undervisningsinsatser med hänsyn till skiftande behov inom kommunen. Elever från små språkgrupper kan härigenom få samma

möjlighet till undervisning i hemspråk som elever från stora språkgrupper. Detta kan åstadkommas genom att man knyter statsbidraget till varje elev som deltar i hemspråksträning/hemspråksundervisning.

Ett statsbidragssystem som tillgodoser dessa önskemål måste med nödvändighet vara schabloniserat. I vissa fall kan ett sådant system, vid jämförelse med nuvarande statsbidragsbestämmelser för grundskolans invandrarundervisning, te sig mindre gynnsamt. Mot detta kan anföras de vinster man når i fråga om överskådlighet och enkelhet, som i sig bör medföra bättre möjligheter att planera och organisera undervisningen. Genom att kommunen, som tidigare har anförts, kan variera insatserna bör systemet kunna bidra till en ökad effektivitet i resursanvändningen.

Enligt riksdagens ställningstaganden skall statsbidrag utgå till kommun för hemspråksträning inom förskolan för sexåringar och för hemspråksundervisning inkl. studiehandledning på hemspråk i grundskolan och gymnasieskolan. F. n. utgår endast statsbidrag för hemspråksundervisning och studiehandledning i grundskolan. Regeringen föreslog att ett schablonbelopp skulle utgå till kommunerna för varje barn i förskolan som deltog i hemspråksträning och för varje elev i grundskolan och gymnasieskolan som deltog i hemspråksundervisning. Förslaget byggde på att hemspråklärartjänsterna skulle vara kommunalt reglerade oavsett skolform. Schablonbeloppet skulle utgå med samma belopp oavsett skolform. Ett sådant enhetligt schablonbelopp kan emellertid inte tillämpas i ett system med kommunalt reglerade lärartjänster i förskolan och statlig reglerade lärartjänster i grundskolan och gymnasieskolan. Särskilda statsbidragsbestämmelser får därför tillämpas för förskolan å ena sidan och för grundskolan och gymnasieskolan å den andra.

Efter samråd med chefen för socialdepartementet vill jag i fråga om bidrag till hemspråksträning i förskolan anförda följande.

I propositionen 1975/76: 118 förordade dåvarande statsrådet Hjelm-Wallén att beräkningsgrunden för statsbidraget för hemspråksträning i förskolan borde vara fyra timmar per vecka i grupp om fyra barn, dvs. en veckotimme per deltagande barn i genomsnitt. En lärare skulle sålunda undervisa i genomsnitt fyra barn för varje schablonbelopp och år. För min del vill jag understryka att detta endast är en *beräkningsgrund* för statsbidraget. I den verkliga träningsituationen kommer grupperna att kunna vara både större och mindre än fyra beroende på språkgruppernas storlek och fördelning i kommunen. Kommunerna avgör således hur hemspråksträningen skall organiseras. Bidraget bör med hänvisning till vad jag tidigare har anfört utgå med ett schablonbidrag beräknat i kronor per deltagande barn och år. I nämnda proposition beräknades schablonbeloppet till kommunerna till 2 300 kr. per barn och år. Beloppet skulle därefter årligen jämkas med hänsyn till träffade löneavtal.

Jag har i det föregående föreslagit att särskilda bestämmelser om statsbidrag bör tillämpas för förskolan. Med utgångspunkt i nu kända uppgifter om löneförhållanden bör schablonbeloppet fastställas till 1 900 kr. per barn och år. Statsbidraget för hemspråksträningen bör utgå från och med budgetåret 1977/78. Regeringen bör bemyndigas att årligen jämka grundbeloppet med hänsyn till ändringar i löneutvecklingen. Det bör vidare ankomma på regeringen att fastställa närmare föreskrifter om utbetalning m. m. för detta statsbidrag. Statsbidraget bör utgå från anslag under socialdepartementets huvudtitel. Förslag om medelsanvisning kommer att framläggas i 1977/78 års budgetproposition.

Genom det nu förordade statsbidraget kommer kommunerna att kunna intensivt satsa sina insatser för invandrabarnen i förskolan inom ramen för de skyldigheter kommunerna har enligt lagen om barnomsorg (1976: 381). Jag vill i detta sammanhang understryka den viktiga roll för barnens språkutveckling som en tidig hemspråksträning har under förskoleåren. Det är under dessa år barnets språkliga möjligheter grundläggs. Kan man nå dit att invandrabarnen redan vid sin skolstart förvärvat en aktiv tvåspråkighet förebyggs senare problem med skolgången. Anspråken på insatser från skolans sida minskar då i motsvarande mån.

Jag övergår nu till att behandla bidrag till hemspråksundervisning i grundskolan.

Som jag tidigare har anfört utgår f. n. bidrag dels till studiehundervisning på hemspråk med i genomsnitt två veckotimmar per undervisningsgrupp, dels med två veckotimmar för hemspråksundervisning per elev. Även för grundskolan bör man enligt min uppfattning konstruera statsbidraget så att det tillgodoser de principer för statsbidragsgivning som jag i det föregående har förordat. Invandrargruppen förordade att ett schablonbelopp ges såväl för studiehundervisning som för hemspråksundervisningen. I propositionen användes som beräkningsschablon för det föreslagna schablonbeloppet fyra timmar per vecka om grupp av fyra barn, dvs. en lärarveckotimme per elev. Med utgångspunkt i nuvarande uttag av statsbidragsresurser för studiehundervisning och hemspråk finner man emellertid, vilket jag tidigare har redovisat, att en sådan beräkningsschablon inte är tillräcklig för att svara mot riksdagens uttalande om att ett riktmärke för det nya statsbidraget bör vara att kommun skall få statsbidrag i ungefär samma omfattning som i dag. En justering bör därför göras. Det är emellertid inte rimligt att vid en sådan justering utgå från förhållandena i de kommuner som i dag har det högsta uttaget av statsbidrag.

Enligt senaste statistiska uppgifter om hemspråksundervisningen läsåret 1975/76 togs ca 27 700 lärarveckotimmar ut för hemspråksundervisning och studiehundervisning på hemspråk. I hemspråksundervisningen deltog 23 700 elever och i studiehundervisning 9 400 elever under nämnda

tid. Ungefär tre fjärdedelar av de senare kan beräknas få både hemspråksundervisning och studiehandledning.

Mot denna bakgrund torde en rimlig avvägning av bidragsnivån vara 1,1 lärarveckotimmar per deltagande elev och år. Detta är ett *beräkningsunderlag* för statsbidraget. En sådan bidragsnivå innebär för det övervägande flertalet kommuner en betydande resursförstärkning, som medger ökade insatser för invandrabarnen. Några kommuner kommer dock att få mindre resurser än i dag. För sådana kommuner bör särskilda övergångsbestämmelser gälla så att de under en treårsperiod har möjlighet till successiv anpassning till den nu föreslagna bidragsnivån. Genom att organisera undervisningen mera effektivt torde goda möjligheter föreligga att uppnå denna anpassning. Jag vill i detta sammanhang hänvisa till de förslag om modeller för undervisningsorganisation som föreslagits av invandrargruppen.

Jag vill i detta sammanhang ta upp ytterligare en fråga om undervisningens organisation. Det är kommunen själv som har att avgöra denna. Statsbidragsreglerna medger både särskilda klasser för invandrabarnen, s. k. förberedelseklasser, och blandade klasser med både svenska elever och invandrarelever från en och samma språkgrupp eller från flera små språkgrupper. Båda formerna har sina pedagogiska fördelar. I den blandade klassen kan det under skolveckan bildas mindre undervisningsgrupper för både invandrareleverna och de svenska eleverna. Under vissa timmar kan undervisningen för invandrareleverna helt ske på deras hemspråk. När invandrareleverna har undervisning på sitt hemspråk sköts undervisningen av hemspråksläraren. De svenska eleverna får under tiden sin undervisning av sin ordinarie lärare. Denna fördel med mindre undervisningsgrupper uppnås inte med förberedelseklassen.

Schablonbeloppets storlek får fastställas slutligt efter det att kollektivavtal rörande anställnings- och arbetsvillkor har slutits mellan statens avtalsverk och berörda personalorganisationer. Jag beräknar beloppet preliminärt till 1 765 kr. per lärarveckotimme för innevarande år. Detta torde motsvara en genomsnittlig lärarlönekostnad för hemspråkslärare. Därutöver tillkommer bidrag till kostnad för avgifter till försäkring för tilläggspension och till kostnad för övriga arbetsgivareavgifter som kommunerna i dag får bidrag till enligt bestämmelserna i förordningen (1958: 665) om statsbidrag till driftkostnader för det allmänna skolväsendet (omtryckt 1973: 356, ändrad senast 1976: 399). Med dessa bidrag blir det totala schablonbeloppet högre än vad som förut angivits. Det slutliga beloppet bör fastställas av regeringen. På schablonbeloppet bör även beräknas lönekostnadspålägg med f. n. 11 % enligt kungörelsen (1969: 54) om beräkning och redovisning av lönekostnadspålägg.

När det gäller bidrag för hemspråksundervisning i gymnasieskolan bör beräkningsschablonen utgå från invandrargruppens förslag om tre timmars undervisning i veckan för grupp om

fyra elever. Omräknat i lärarveckotimmar blir detta 0,75 lärarveckotimmar per deltagande elev och läsår. Jag räknar tills vidare med samma schablonbelopp per lärarveckotimme som för grundskolan.

Jag vill här understryka att de föreslagna statsbidragsbestämmelserna liksom bestämmelserna om hemspråkslärare medger ett flexibelt utnyttjande av resurserna över skolformsgränserna.

Schablonbeloppen för grundskolan och gymnasieskolan bör jämkas varje år mot bakgrund av de avtal om löneförmåner m. m. som kan komma att träffas mellan statens avtalsverk och berörda personalorganisationer för här nämnd lärarpersonal. Regeringen bör vidare bemyndigas fastställa schablonbeloppen med hänsyn härtill. Härvid bör också inräknas eventuella ändringar i fråga om arbetsgivareavgifter som riksdagen framdeles kan komma att besluta om.

Utbetalning m. m. av statsbidrag till hemspråksundervisning bör följa de principer som gäller för de allmänna statsbidragen till resp. skolform. Det ankommer på regeringen att utfärda närmare bestämmelser härom.

Jag vill i detta sammanhang anmäla följande fråga. Enligt uttalande av utbildningsutskottet hösten 1975 bör specialskolorna för hörselskadade benämnas specialskolor för döva och hörselskadade (UbU 1975/76: 9 samt SoU 1975/76: 10, rskr. 1975/76: 13). Detta kräver en ändring i skollagen (1962: 319). Inom utbildningsdepartementet har upprättats förslag till lag om ändring i skollagen. Förslaget bör fogas till detta protokoll som bilaga 1.

5 Hemställan

Med hänvisning till vad jag har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

1. godkänna de grunder för statsbidrag till kommunernas hemspråksutbildning i förskolan samt hemspråksundervisning i grundskolan och gymnasieskola som jag har förordat i det föregående,
2. besluta att avlösningsförmåner och andra anställnings- och arbetsvillkor för hemspråkslärare fastställas under medverkan av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer i samma utsträckning som för övriga statligt reglerade lärartjänster i grundskolan,
3. i övrigt godkänna vad jag i det föregående anfört om tjänst som hemspråkslärare,
4. antaga förslaget till lag om ändring i skollagen (1962: 319).

---

6 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga det förslag som föredraganden har lagt fram.

Bilaga I

Förslag till

Lag om ändring i skollagen (1962: 319)

Härigenom föreskrives att 2 a, 23, 30, 31 och 39 a §§ skollagen (1962: 319)¹ skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 a §

Staten sörjer för undervisningen i specialskola av barn som på grund av *syn-*, hörsel- eller talskada icke kunna följa undervisningen i grundskolan.

Staten sörjer för undervisningen i specialskola av barn som på grund av *synskada eller dövhet eller hörsel-* eller talskada icke kunna följa undervisningen i grundskolan.

23 §²

Varje barn, för vilket gäller skolplikt enligt 30 §, äger rätt att få undervisning i grundskolan.

Skolpliktigt barn som på grund av *syn-*, hörsel- eller talskada icke kan följa undervisningen i grundskolan äger rätt till undervisning i specialskolan. Fråga om barns rätt till sådan undervisning prövas av lokal styrelse för specialskolan.

Skolpliktigt barn som på grund av *synskada eller dövhet eller hörsel-* eller talskada icke kan följa undervisningen i grundskolan äger rätt till undervisning i specialskolan. Fråga om barns rätt till sådan undervisning prövas av lokal styrelse för specialskolan.

30 §

För barn, som är bosatt i riket, gäller skolplikt.

Skolplikt inträder med början av höstterminen det kalenderår, då barnet fyller sju år, och upphör, om den ej fullgjorts dessförinnan, med utgången av vårterminen det kalenderår, då barnet fyller sexton år.

För barn som på grund av *syn-*, hörsel- eller talskada icke kan följa undervisningen i grundskolan upphör dock skolplikten senast vid utgången av vårterminen det kalenderår då barnet fyller sju år.

För barn som på grund av *synskada eller dövhet eller hörsel-* eller talskada icke kan följa undervisningen i grundskolan upphör dock skolplikten senast vid utgången av vårterminen det kalenderår då barnet fyller sju år.

¹ Lagen omtryckt 1970: 1026.

² Senaste lydelse 1971: 630.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

31 §

Skolpliktiga barn skola delta i undervisningen i grundskolan, om ej annat följer av vad nedan i detta kapitel sägs.

Skolpliktiga barn som på grund av *syn-*, hörsel- eller talskada icke kunna följa undervisningen i grundskolan skola delta i undervisningen i specialskolan, om ej annat följer av 39 a §.

Skolpliktiga barn som på grund av *synskada eller dövhet eller hörsel-* eller talskada icke kunna följa undervisningen i grundskolan skola delta i undervisningen i specialskolan, om ej annat följer av 39 a §.

39 a §³

Bestämmelserna i 32—39 §§ äga motsvarande tillämpning på barn som på grund av *syn-*, hörsel- eller talskada icke kan följa undervisningen i grundskolan. Bestämmelserna i 36 och 37 §§ om årskurs 9 i grundskolan skola avse årskurs 10 i specialskolan eller i fråga om elev som anges i 28 a § tredje stycket där avsedd undervisning.

Bestämmelserna i 32—39 §§ äga motsvarande tillämpning på barn som på grund av *synskada eller dövhet eller hörsel-* eller talskada icke kan följa undervisningen i grundskolan. Bestämmelserna i 36 och 37 §§ om årskurs 9 i grundskolan skola avse årskurs 10 i specialskolan eller i fråga om elev som anges i 28 a § tredje stycket där avsedd undervisning.

Fråga huruvida skolplikt enligt 30 § tredje stycket gäller för barn efter utgången av vårterminen det kalenderår då barnet fyller sexton år och fråga om barn enligt 31 § andra stycket skall delta i undervisningen i specialskolan prövas av lokal styrelse för specialskolan.

På lokal styrelse för specialskolan ankommer att besluta i frågor som avses i 32 och 34—37 §§.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1977.

³ Senaste lydelse 1971: 630.

